

G20 luisti lupauksistaan kehitysmaille

Johtavien teollisuusmaiden ja kehittyvien talouksien G20-ryhmä julisti huippukokouksessaan huhtikuussa 2009 ohjaavansa maailmantalouden takaisin raiteilleen – suojellen rikkaiden ja köyhien maiden kansalaisia kriisin pahimmilta vaikutuksilta.

Kehitysmaille annettuja lupauksista ei vielä ole lunastettu. Esimerkiksi vain alle puolet köyhimmille maille luvattusta uudesta rahoituksesta on toimitettu. Lisäksi suurin osa rahoituksesta on lainaa, ei apua. Tämä tulee synnyttämään merkittävän velkakriisin kehitysmaihin.

Myös maailmantalouden säätelyn ja hallinnan parantamiseksi luvatut toimet ovat jääneet puolitiehen. Vaara korjaustoimenpiteiden vesittymisestä on todellinen, ellei Pittsburghin G20-kokouksessa 24.–25.9. sekä Maailmanpankin ja IMF:n vuosikokouksissa Istanbulissa 6.–7.10. sitouduta aidosti pitkälle meneviin uudistuksiin.

Tilanne voidaan vielä korjata, ja myös Suomi voi toimia aktiivisesti sen eteen EU:ssa sekä rahoituslaitosten vuosikokouksissa.

KEHITYSMAIDEN KANNALTA KESKEISET KORJAUSTOIMENPITEET:

- ▶ turvataan riittävä, lahjamoitoninen hätärahoitus
- ▶ annetaan laajaa tukea valuutanvaihtoveron käyttönotolle
- ▶ puututaan veroparatiisiongelmiaan kehittämällä automaattista ja monenkeskistä tiedonvaihtoa veroparatiisien ja muiden maiden välillä
- ▶ viedään läpi laajat hallintouudistukset Maailmanpankissa ja IMF:ssä
- ▶ velvoitetaan yrityksiä raportoimaan maakohtaisesti tulonsa ja maksetut verot
- ▶ sitoudutaan jäädättämään kehitysmaiden velanhoidot useammaksi vuodeksi

Tämän raportin kirjoittamiseen ja toimittamiseen ovat osallistuneet

Matti Ylönen
Pasi Nokelainen

KEPAN AJANKOHTAISKATSAUKSET 4

ISSN 1797-9412
ISBN 978-952-200-123-8 (PDF)

TAITTO: AAPELI LAHTINEN

KEHITYSYHTEISTYÖN PALVELUKESKUS KEPA

TÖÖLÖNTORINKATU 2 A
00260 HELSINKI, FINLAND

TEL +358-9-584-233
FAX+358-9-584-23-200
INFO@KEPA.FI
WWW.KEPA.FI

TUETTU ULKOMINISTERIÖN KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN.

Yhteenveto: huhtikuun G20-kokouksen tärkeimmät kehitysmaita koskevat lupaukset

Lupaus	Tilanne	Tarkennukset
50 miljoonan dollarin tukipaketti kaikkein köyhimmille maille	Toteutunut vain osittain	Jo luvattujen rahojen uudelleenni- meämistä kriisirahoiksi, harhaanjohtavia lupauksia kaupan rahoituksesta, tulevat vuodet epävarmoja
Puuttuminen pankkialaisuusmaihiin / veroparatiiseihin	Toteutunut vain osittain	OECD:n tiedonvaihtosopimukset täynnä porsaanreikiä
Perushyödykkeiden (kuten ruoan) kaupan parempi säätely	Ei toteutunut	Mm. Yhdysvallat ja EU ehdottaneet joitain toimia, mutta ei viety käytäntöön
IMF:n ja Maailmanpankin hallintouudistukset	Ei toteutunut	Ei merkittäviä aloitteita kevätkokouksissa, vahvaa vastustusta rikkailta mailta

Mikä rooli Suomelle?

Suomi ei osallistu G20-kokoukseen, mutta voi vaikuttaa kehitysyhteistyön lisäksi kehitysmaiden kannalta tärkeisiin uudistuksiin esimerkiksi EU:ssa sekä Maailmanpankin ja IMF:n vuosikokouksissa Pohjoismaisen maaryhmän osana.

Esimerkiksi Norja on ottanut huomattavasti kokoaan suuremman roolin peruuttamalla kehitysmailla 1970-luvulla annettuja mutta todellisuudessa Norjan telakkateollisuuden tukemiseksi tarkoitettuja velkoja vedoten niiden kyseenalaiseen myöntöperusteisiin.

Norja on myös patistanut Maailmanpankkia tutkimaan veroparatiisiongelman kehitysvaikutuksia ja ollut erittäin aktiivinen uusien rahoituslähteitä käsittelevässä *Leading Group* -maaryhmässä. Suomi on saman ryhmän jäsen, mutta ei ole osoittanut erityistä aktiivisuutta ryhmän toiminnassa.

Viime aikoina monet eturivin poliitikot liittokansleri Angela Merkelistä lähtien ovat ottaneet kantaa valuutanvaihtoveron puolesta. Myös Suomen tuki tälle aloitteelle on tärkeää. Toukokuussa 2009 lähes 80 kansanedustajaa jätti toimenpidealoitteen valuutanvaihtoverosta. Suomen hallituksenkin olisi aika aktivoitua hallitusohjelman mukaisesti.

Köyhimmille maille murto-osa elvytyspaketeista

Talouskriisi on iskenyt kovaa velan ja ruokakriisin ennestään vaivaamiin kehitysmaihin. Eniten kärsivät naiset ja lapset.

Äärimmäisessä köyhyydessä elävien määrä saattaa kasvaa jopa 100 miljoonalla.¹ Sierra Leonessa 600 000 ihmistä voi syöksyä köyhyyteen.² Sambiassa neljäsosa kaivostyöläisistä menetti työnsä jo vuonna 2008.³

Maa-ilmankin arvion mukaan kehitysmaat tarvitsisivat yksin tänä vuonna 350-635 miljardin dollarin edestä rahoitusta talouskriisin vuoksi paisuneiden budjettivajeidensa tilkitsemiseen.⁴ Samaan aikaan kaupalliset pankit tulevat vetämään kehittyviltä markkinoilta pois 92 miljardin dollarin edestä varoja.⁵ Velanhoitokustannukset usein dollareissa otetuille lainoille nousevat, kun monen kehitysmaan valuutat ovat heikentyneet suhteessa dollariin.

Kehitysmaat joutuvat siis vaikeiden valintojen eteen. Ne joutuvat joko ottamaan uutta lainaa aiempaa kalliimmalla korolla, tekemään rajuja leikkauksia rikkaiden maiden elvyttäessä, tai eivät yksinkertaisesti kykene suoriutumaan veloistaan. Kaikki vaihtoehdot ovat katastrofaalisia. Tarvitaan sekä nopeaa, lahjamoitoista apua että rakenteellisia ratkaisuja.

Kehitysyhteistyömäärärahojen nostamista 0,7 prosenttiin rikkaiden maiden bruttokansantuloista on luvattu eri tilanteissa aina 1970-luvun alusta saakka. Enemmistö maista – Suomi mukaan lukien – ei ole kunnioittanut sitoumuksiaan. Näyttää siltä, että myös huhtikuisen G20-kokouksen hätärahoituslupaukset jäävät todellisuudessa vaatimattomiksi.

Rahaa kanavoidaan monien uusien mekanismien kautta.⁶ Tämä on vastoin syyskuussa 2008 hyväksyttyä kehitysyhteistyön laatua koskevaa Accran sopimusta. Avun pirstaloituminen hankaloittaa sen tehokasta koordinoitua.

Miten käy lainaehdoille?

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Maa-ilmankin ovat ilmoittaneet kriisin myötä vähentävänsä lainojensa mukana tulevia tiukkoja talousehtoja. Rahoituslaitosten kriisimaille tuputtamat vyönkiristyskuurit eivät vakuuta, kun rikkaat maat elvyttävät.

Muutoksiin on syytä. Eurodad-järjestö tutki tilannetta kymmenessä pienituloisessa maassa, jotka ovat joutuneet syyskuun 2008 jälkeen turvautumaan IMF:n lainoihin. Näistä kaikki ovat joutuneet leikkaamaan valtion menoja, puolet on joutunut leikkaamaan tai jäädyttämään palkkoja, pienentämään budjettivajettaan sekä siirtämään ruoan ja öljyn hinnan nousut kansalaisilleen. Yhdelläkään maalla ole ollut mahdollisuutta pidättäytyä väliaikaisesti velanhoitokulujen maksusta.¹¹

G20:n Lontoon-rahoituslupaukset vs. todellisuus

Kehitysmaile luvattu kriisirahoitus	Minkä verran rahaa oikeasti on tulossa?
G20-kokous lupasi kehitysmaile 50 miljardia dollaria uutta rahoitusta. Summa oli siis vain viisi prosenttia koko 1 100 miljardin dollarin elvytyspaketista. Tästäkin summasta suurin osa oli lainaa, joka koostui IMF:n uusista erityisnosto-oikeuksista ⁷ sekä kehitys pankkien ja kaupankäynnin rahoituksen kasvattamisesta.	G20:n rahoituslupaukset kalpenevat kehitysmaiden jopa 635 miljardin dollarin budjettivajeen rinnalla. Luvatuista rahoista vain osa on toimitettu – ja vain osa on uutta rahaa. Mukana on nimittäin myös aiemmin luvattuja varoja, jotka on uudelleennimetty tai joiden maksua on aikaistettu.
IMF:n kultavarantojen myynnistä saatavia tuloja luvattiin kanavoida viiden miljardin dollarin edestä köyhimmille maille. Suurin osa myyntituloista käytetään IMF:n uuden toimintamallin rahoittamiseen.	Tähän mennessä on varmistettu vain 785 miljoonan dollarin kultamyynnin tulojen kanavointi köyhimmille maille. Lisäksi IMF keräsi muista lähteistä 1,5 miljardia dollaria. ⁸ Järjestön kevätkokouksessa Pohjoismaat vastustivat kultamyynnin tulojen käyttämistä köyhien maiden hyväksi. ⁹
Kokouksen päätös kasvattaa IMF:n erityisnosto-oikeuksia tarjoaa mahdollisuuden lainata rahaa ilman tiukkoja talouspoliittisia ehtoja, joita yleensä tulee IMF:n lainojen mukana ja jotka estävät elvytystä.	Jäsenmaat voivat laskennallisia erityisnosto-oikeuksia vastaan vaihtaa esimerkiksi dollareita muiden maiden keskuspankeilta (korkea vastaan). Köyhimmät maat saivat kuitenkin vain 20 miljardin dollarin eli seitsemän prosentin osuuden koko 250 miljardin paketista. ¹⁰

Paljon puhetta rahoitusmarkki- noiden säätelystä...

G20-maiden johtajat lupasivat huhtikuussa Lontoossa rakentaa tulevaisuuden rahoitusmarkkinoille "vahvemman sekä globaalisti yhtenäisemmän valvonta- ja säätelyrakenteen". Esitetyt toimenpiteet ja muutokset ovat jääneet erityisesti kehitysmaiden näkökulmasta ainakin tois-
taiseksi kosmeettisiksi.

Lontoon-julistuksen mukaan maailma on matkalla "suurempaa johdonmukaisuutta ja tehokasta yhteistyötä maiden välillä" sekä "yhteisesti sovittuja pelisääntöjä". Kokouksessa julistettiin suurellisesti "pankkisalaisuuden ajan olevan ohi" ja luvattiin "toimia yhteistyöhaluttomia maita, kuten veroparatiiseja, vastaan".

...mutta vähän todellisia tekoja

Ennen ja jälkeen huhtikuun G20-kokousta onkin kehitetty muun muassa mustia ja harmaita listoja yhteistyöhaluttomille veroparatiiseille. Käytännössä mustalta listalta pois pääsyyn riittää 12 kahdenvälisen tiedonvaihotosopimuksen solmiminen minkä tahansa muun maan tai autonomisen alueen (esimerkiksi Fär-saarten) kanssa.

Tiedonvaihto on käytännössä monimutkainen ja aikaa vievää. Lisäksi se edellyttää tarkkaan yksilöityä rikosepäilyä. Esimerkiksi sopimusta Yhdysvaltojen ja Jersey saaren välillä hyödynnettiin vain neljä kertaa vuonna 2008. Suhteellisesti eniten veroparatiisien luomasta varjotuloudesta kärsivät köyhimmät kehitysmaat eivät pysty tiedonvaihotosopimuksia neuvottelemaan tai soveltamaan.

Veroparatiisit voitaisiin panna kuriin

Kaikesta puheesta huolimatta veroparatiisitalouden suitsimisessa on siis tapahtunut vain vähän edistystä. Kehitysmaista virtaa näillä näkymin jatkossakin veroparatiiseihin yli 1 000 miljardin dollarin vuotuiset laittomat pääomavirrat. Summa on noin yhdeksän kertaa suurempi kuin maailman yhteenlaskettu kehitysapu. Samalla

veroparatiisien pankkisalaisuuslait ja -käytännöt estävät tehokkaan tiedonsaannin sijoituksista sekä niissä toimivista yrityksistä ja ruokivat uusien kriisien syntyä myös rikkaissa maissa.

Todellinen ratkaisu veroparatiisiongelmaan olisi monikeskisen, automaattisen tiedonvaihtojärjestelmän kehittäminen verotiedoille. Lisäksi monikansallisia yhtiöitä tulisi velvoittaa raportoimaan maakohtaisesti tulonsa ja menonsa. Nyt yritykset kiertävät erityisesti kehitysmaissa veroja tekemällä kirjanpidollisia siirtoja eri tytäryhtiöiden välillä, jolloin todellisuudessa voitolliset yhtiöt voivat näyttää tappiollisilta. Maakohtainen raportointi toisi tämän kikkailun julkisuuteen.

Molemmat aloitteet ovat viime vuosina kasvattaneet tasaisesti suosiotaan ja G20:llä olisi valtaa edistää kumpaakin. Myös Suomen aktiivisuutta tarvitaan.

Jatkuuko keinottelu nälällä?

Huhtikuun G20-kokous sitoutui myös ulottamaan säätelyn ja valvonnan koskemaan kaikkia sijoitusmuotoja, myös kehitysmaille tappavaa ruokakriisiä kärjistäneitä hedge- eli vipurahastoja.

Hedge-rahastot ja pääomasijoitusyhtiöt keinottelevat muun muassa perushyödykkeillä ja raaka-aineilla kuten ennenkin, ja hyödykkeiden hinnat heittelevät osin spekulatiivien vuoksi. YK:n kauppa- ja kehitysjärjestö UNCTAD totesi äskettäin raportissaan, että "viimeaikaiset rajut vaihtelut hyödykkeiden hinnoissa ovat seurausta hyödykemarkkinoiden integroimisesta osaksi (säätlemättömiä) rahoitusmarkkinoita".¹² Laskun maksavat osaltaan köyhien maiden kansalaiset.

G20 tunnisti siis säätlemättömän varjo-pankkitalouden ongelmat, mutta ei ainakaan vielä ole kyennyt sitoutumaan toimiviin ratkaisuihin. Pittsburgh on näytön paikka sen kannalta, tullaanko nykyisen kriisin rauniolle rakentamaan taas uusi rahoitusmarkkinoiden kupla.

USA ja EU ovat ehdottaneet joitain säätelytoimenpiteitä hedge-rahastoille, mutta rahoitusmarkkinoiden lobbaus on myös ollut vahvaa.

Maailmanjärjestöjen uudistukset eivät ole edenneet

Keskeisten talousjärjestöjen valtasuhteiden muuttamisen tarpeesta vallitsee periaatteellinen yksimielisyys. Käytännössä kuitenkin EU-maat ovat merkittävä tulppa kehitysmaiden äänivalan lisäämiselle Maailmanpankissa ja Kansainvälisessä valuuttarahastossa IMF:ssä.

Lontoon G20-huippukokouksen julkilausumassa todettiin, että ”me olemme valmiit uudistamaan ja nykyaikaistamaan kansainvälisiä rahoituslaitoksia [...] tulemme uudistamaan niiden toimenkuvat, laajuuden ja hallinnon vastaamaan maailmantalouden ja globalisaation tuomia uusia haasteita [...] kehitysmaiden ja nousevien talouksien täytyy saada enemmän äänivaltaa ja edustusta, mukaan lukien köyhimmät maat.”

Tähän mennessä on muutettu ainoastaan vuoden 1997 Aasian-kriisin jälkeen perustettu Financial Stability Forum laajemmaksi Financial Stability Boardiksi (FSB). Mukana on kuitenkin edelleen vain G20-maiden hallitukset. FSB ei ole toistaiseksi tuottanut merkittäviä uudistuksia.

Epäselväksi on jäänyt, mitä instituutioita G20 julkilausumassaan tarkoitti ja milloin uudistuksia tullaan näkemään. Nimittäin pian Lontoon kokouksen jälkeen pidetyissä Maailmanpankin ja IMF:n kevätkokouksissa järjestöjen hallintouudistukset joutuivat vastatuuleen.

Eurooppa pitää kiinni asemastaan

Maailmanpankin ja IMF:n hallintouudistuksista keskustellaan seuraavan kerran Istanbulin vuosikokouksissa 6.-7. lokakuuta. Euroopan unionin jäsenmaat ovat olleet merkittävä tulppa kehitysmaiden äänivallan lisäämiselle. Osa EU:n jäsenmaista on kannattanut EU:n tuolien yhdistämistä, jotta kehitysmaille saataisiin tehtyä tilaa, mutta enemmistö ei ole ollut tarpeeksi suuri.

Meksikon presidentin Ernesto Zedillon johtama korkean tason työryhmä pohtii äänivaltauudistuksia, mutta ei ole ilmeisesti päässyt kovinkaan pitkälle työssään. Viime kädessä kyse on poliittisesta tahdosta.

G20-ryhmän ja rahoituslaitosten oma historia tehokkaasta päätöksenteosta ei ole kovin mairitteleva. Silti monet EU-maat eivät halua sitoutua kriisiin vaatimiin konkreettisiin toimenpiteisiin esimerkiksi YK:n puitteissa. Osa maista vastusti jopa kesäkuussa 2009 pidetyn YK:n talouskriisikokouksen järjestämistä.

Mitä Pittsburghin ja Istanbulin jälkeen?

Mediassa on viime aikoina virinnyt keskustelu talouskriisin akuuteimman vaiheen taittumisesta ja spekuloitu kasvun käynnistymisestä uudelleen. Globaalin laman jatkumista ei toivo kukaan, mutta rakenteellisia uudistuksia ei saa jättää optimismin verukkeella tekemättä. Jos näin kuitenkin tapahtuu, vievät G20-maat maailmantaloutta kohti seuraavaa talouskuplaa. Tästä ovat viime aikoina varoittaneet niin Maailmanpankin entinen pääekonomisti Joseph Stiglitz kuin YK:n kauppajärjestö UNCTAD.

”Pankit on pelastettu veronmaksajien rahoilla. Nyt ne ovat palaamassa siihen kasinotyyliin, joka meidät alun perin vei ongelmiin”, totesi UNCTADin pääekonomisti Heiner Flassbeck brittiläisen Guardian-lehden haastattelussa.¹³

Vaikka kasvu käynnistyisikin pian – mihin kaikki asiantuntijat eivät usko – tullaan kriisin laskua maksamaan budjettivajeen ja työttömyyden muodossa vielä kauan. Köyhimmässä maissa tilanne on kaikkein akuutein, sillä ruokakriisikään ei ole vielä loppunut. Ruoan maailmanmarkkinahintojen lasku ei näy YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan kehitysmaissa.

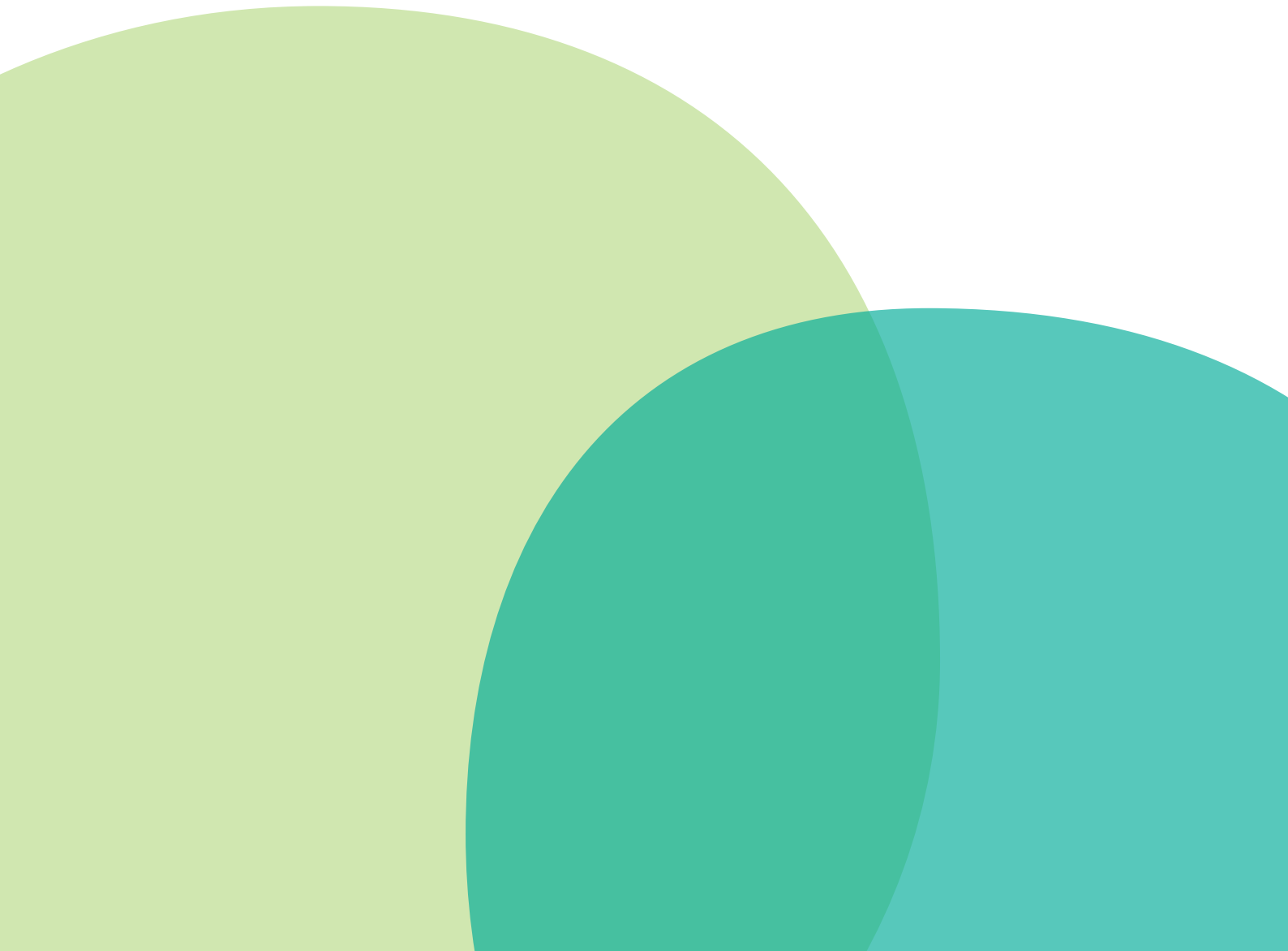
Pahimmassa skenaariossa rakenteellisista uudistuksista pidättäytyminen johtaisi uuden kuplan puhkeamiseen ennen kuin meneillään olevan kriisin taloudellisia ja inhimillisiä kustannuksia on saatu katettua. Ilmastonmuutoksen haasteiden kasvaessa maailmalla ei ole varaa tähän yhtälöön.

Mahdollisia korjaustoimenpiteitä on paljon. Niitä löytyy muun muassa 22. syyskuuta julkaistusta Joseph Stiglitzin talouskriisiä käsittelevän asiantuntijapaneelin suosituksesta. Näihin kuuluvat muun muassa velkavittelumekanismi, globaali reservivaluutta ja pääomakontrollien salliminen talouskriisien aikana.

Lähteet

- 1 Oxfam 2009: *"What Happened at the G20? Initial Analysis of the London Summit"*, Oxfam GB, Huhtikuu 2009, www.oxfam.org.uk/resources/policy/economic_crisis/downloads/bn_what_happened_at_g20.pdf
- 2 Weeks, John 2009: *"The Impact of the Global Financial Crisis on The Economy of Sierra Leone"*, IPC., Syyskuu 2009, www.ipcundp.org/pub/IPCCountryStudy18.pdf
- 3 Overseas Development Institute 2009: *"The global financial crisis and developing countries: 10 country case studies"*, Kesäkuu 2009. <http://www.odi.org.uk/resources/download/3413.pdf>
- 4 Maailmanpankki 2009: *"Global Development Finance"*, http://siteresources.worldbank.org/INTGDF2009/Resources/gdf_combined_web.pdf
- 5 Institute of International Finance 2009: *"Capital Flows to Emerging Market Economies"*, <http://www.iif.com/emr/article+204.php>
- 6 Esimerkiksi Maailmanpankki kanavoi kriisiapuaan julkiselle sektorille viiden kriisirahaston kautta sekä yksityiselle sektorille kahdeksan kriisirahaston välityksellä.
- 7 IMF:n erityisnosto-oikeudet ovat kirjanpidollisia yksiköitä, joita vastaan IMF:n jäsenmaila on oikeus lainata hätätilanteessa rahaa muiden IMF:n jäsenmaiden keskuspankeita.
- 8 Third World Network 2009: *"IMF financial package for low-income countries: Much ado about nothing?"*, http://www.eurodad.org/uploadedFiles/Whats_New/News/IMF_muchado.pdf
- 9 Eurodad 2009: *"Finance ministers in Washington fail to deliver on G20 promises"*, 27.4.2009, <http://www.eurodad.org/aid/article.aspx?id=130&item=3603>
- 10 Global Times 2009: *"IMF injects \$250b in SDRs into global economy"*, 29.8.2009, <http://business.globaltimes.cn/world/2009-08/462316.html>
- 11 Eurodad 2009: *"Bail-out or blow-out? IMF policy advice and conditions for low-income countries at a time of crisis"*, <http://www.eurodad.org/whatsnew/reports.aspx?id=3679>
- 12 UNCTAD 2009: *"Trade and Development Report"* Mitä Pittsburghin ja Istanbulin jälkeen?
- 13 The Guardian 2009: *"Have we learned nothing from the financial crisis"*, 7.9.2009, <http://www.guardian.co.uk/business/2009/sep/07/financial-crisis-happen-again>

Ajankohtaiskatsauksen lähteenä on hyödynnetty Eurodad-järjestön katsausta *"From London to Pittsburgh: assessing G20 action for developing countries"* (16.9.2009). Kepa on Eurodadin jäsen.

G20 luisti lupauksistaan kehitysmaille

Julkaisussa luodaan katsaus G20-huippukokouksen Lontoossa huhtikuussa 2009 tekemiin lupauksiin ja niiden toteutumiseen erityisesti kehitysmaiden näkökulmasta. Pahaan taluskriisiin ajautuvat kehitysmaat tarvitsivat sekä nopeaa hätärahoitusta että rakenteellisia uudistuksia, mutta edistys on kummassakin ollut vaatimatonta.

"G20 on livennyt lupauksistaan kehitysmaille" päivittää Kepan toukokuussa julkaisemaa ajankohtaiskatsausta "Talouskriisin globaalit ratkaisut: mitä Suomen tulee tehdä?"

Kepan ajankohtaiskatsaukset

Kepan ajankohtaiskatsaukset -sarja tarttuu ajankohtaisiin kehityskysymyksiin. Katsaukset taustoittavat ja antavat uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun nousseisiin aiheisiin. Niissä esitetään myös suosituksia poliittisista ratkaisuksista köyhyyden vähentämiseksi ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Katsaukset käsittelevät muun muassa kehitysyhteistyötä, kansainvälistä kauppapolitiikkaa ja muita globaaleja teemoja.

Katsaukset löytyvät Kepan verkkosivuilta osoitteesta:
www.kepa.fi/ajankohtaiskatsaukset

